

*Білан Н. І.,**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов**Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»**Левицька С. І.,**старший викладач кафедри іноземних мов**Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*

ПЕРЕКЛАД ОЗНАК МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ Т. БЛЕРА (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРШОТВОРУ ТА УКРАЇНОМОВНОГО ДРУГОТВОРУ ПОЛІТИЧНИХ МЕМУАРІВ Т. БЛЕРА «ШЛЯХ»)

Анотація. Актуальність цієї розвідки зумовлена необхідністю вивчення лінгвостилістичних ознак мовної особистості Т. Блера на матеріалі тексту його мемуарів «Шлях» та засобів їх перекладу в україномовному друготворі П. Тарашука на засадах сучасних лінгвістичних теорій та зіставлення дослідницьких здобутків з результатами політико-психологічних праць, що присвячені аналізу стилю лідерства Т. Блера. **Мета статті** полягає у визначенні характеру засобів вираження специфічних рис мовної особистості Т. Блера на матеріалі тексту його політичних мемуарів «Шлях» та перекладу цих мовних одиниць П. Тарашуком українською мовою в світлі сучасних лінгвістичних теорій та з урахуванням даних політико-психологічних досліджень стилю лідерства Т. Блера. Для досягнення вказаної мети використано такі загальні та спеціальні **методи дослідження**, як метод семантико-стилістичного аналізу, методи індукції та дедукції, порівняльного та перекладацького аналізу тексту. **Результатом дослідження** є виявлення задіяння Т. Блером у дослідженому мовленнєвому матеріалі семантики глибинних ролей з метою преципування партиципанту, що виражений займенником 1-ї особи однини *I*, семантичних ознак агенса. Обґрунтовано наявність суперечливих тверджень, що Т. Блер як мовна особистість породжує, створюючи головний концепт його політичних мемуарів – концепт ЛІДЕР та унікальний образ себе як ЛІДЕРА. Доведено, що ті твердження, в яких автор приписує партиципанту, вираженому займенником 1-ї особи однини *I*, агентивні ознаки ЛІДЕРА, спростовуються реченнями, у яких Т. Блер предикуює собі ознаки, несумісні зі смисловими складовими концепту ЛІДЕР. Проаналізовано порушення автором принципу когерентності, цілісності тексту його мемуарів. Встановлено відповідність вказаного семантичного дисонансу тверджень Т. Блера результатам політико-психологічних досліджень професора С. Б. Дайсона та доктора Я. Фітцджеральда, які досліджували стиль лідерства й мовленнєві моделі, що асоціюються з певними принципами та особистісними рисами Т. Блера. **Висновки.** Доведено, що використання Т. Блером як мовною особистістю синтаксичних одиниць для позначення як реальних, так і нереальних ситуацій, які моделюють бажане для автора рольове співвідношення учасників, створення автором несумісних та парадоксальних тверджень і логічної перспективи безжалісної ворожечності до нього суспільства, а також надзвичайна емоційність досліджених уривків тексту, що породжує винятково експресивний ритм письмового мовлення Т. Блера, зумов-

люють лексико-синтаксичну трансформацію П. Тарашука, якою перекладач акцентує увагу на невідворотності суспільних опіній щодо політика за допомогою двох мовних одиниць, що мають модальну семантику неминучості.

Ключові слова: англomовні політичні мемуари, мовна особистість, концепт ЛІДЕР, переклад українською мовою, фахова компетенція перекладачів.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом з упродовженням компетентнісного підходу до навчання фахівці в царині перекладу плідно досліджують поняття перекладацької компетенції та пропонують власні думки щодо компонентного складу та шляхів формування останньої [1]. Невід'ємним компонентом професійної компетентності перекладача, відповідно до Стандарту вищої освіти, є *soft skills* (гнучкі навички), зокрема рефлексії, незалежного мислення, критичного осягнення інформації, особливості навчання яким також вивчається викладачами перекладу [2].

Марло Лайонз серед п'яти неодмінних гнучких навичок, які потрібно розвивати для будь-якої роботи, виокремлює вміння вирішувати проблеми, що передбачає здатність розуміти їхню сутність та корінь [3]. Перекладачі, перед якими стоїть завдання створення друготвору текстів, особливо тих, що мають великий емоційно-оцінний складник, зокрема текстів художнього та публіцистичного стилів, повинні володіти вказаними гнучкими навичками, оскільки вони стикаються з великою кількістю викликів, які приховані в концептуальних системах художніх та публіцистичних першотворів. Очевидно, що корінь проблеми розуміння всієї системи смислів таких текстів полягає насамперед в усвідомленні всього комплексу характеристик мовної особистості автора первинного тексту, але практика перекладу текстів цих стилів свідчить про недостатню увагу перекладачів до фундаментального зв'язку мовної особистості автора та лінгвістичних особливостей його текстів.

Враховуючи таке спрямування фахової підготовки перекладачів та той факт, що лінгвістичні особливості перекладу політичних мемуарів Тоні Блера «Шлях» [4; 5] українською мовою, наскільки нам вдалося з'ясувати, ще не здобули детального філологічного висвітлення (наявні лише політологічні й політико-психологічні роботи в рамках такої сучасної міждисциплінарної наукової галузі, як політична психологія [6–8], та окремі

філологічні статті з цієї проблеми [9; 10]), ми вважаємо **актуальним дослідження** лінгвостилістичних ознак мовної особистості Т. Блера на матеріалі тексту першотвору його мемуарів «Шлях» [4] та засобів їх перекладу українською мовою в друготворі П. Тарашука [5] в рамках сучасних лінгвістичних теорій та зіставлення здобутих результатів з положеннями вказаних політико-психологічних праць, що присвячені стилю лідерства Т. Блера [6–8].

Метою статті є аналіз лінгвостилістичних засобів вираження характерних рис мовної особистості Т. Блера на матеріалі тексту його політичних мемуарів «Шлях» [4] та перекладу цих мовних одиниць П. Тарашуком українською мовою [5] у світлі сучасних лінгвістичних теорій [11–18] та з урахуванням даних політико-психологічних досліджень стилю лідерства Т. Блера [6–8].

Для досягнення вказаної мети використано такі загальні та спеціальні **методи дослідження**: метод семантико-стилістичного аналізу фактичного матеріалу, методи індукції та дедукції, порівняльного та перекладацького аналізу тексту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи вибудовувати концептуальну основу своєї книги, уже в четвертому реченні вступу Т. Блер за допомогою стилістичного прийому антитези поміщає у фокус уваги читача слово *лідер*, яке відповідає іменованому ним концепту ЛІДЕР. 1. *There is a range of events, dates, other politicians absent from it, not because they don't matter, but because my aim was to write not as a historian, but rather as a leader* [4, p. 9].

Пояснюючи унікальність свого викладу описуваного періоду життя Великої Британії, Т. Блер протиставляє роль лідера, що дісталася йому, ролі історика й в останніх реченнях двох перших абзаців вступу: 2. *There is only one person who can write an account of what it is like to be the human being at the centre of that history, and that's me.* 3. *I describe, of course, the major events of my time, but I do so through the eyes of the person taking the decisions in relation to them.* 4. *It is not an objective account; it doesn't pretend to be, though I hope it is fair* [4, p. 9].

(2). *Але є тільки одна людина, здатна написати розповідь про те, що означає бути в центрі цієї історії, і ця людина – я.* (3). *Я, звичайно, описую головні події своєї доби, але роблю це очима людини, що ухвалює постанови щодо цих подій.* (4). *Моя розповідь не є об'єктивною і не претендує на об'єктивність, але, сподіваюся, щира* [5, с. xv].

Т. Блер пише про роль лідера країни, але вживає тільки слово *лідер*, тому в нашій роботі ми надалі також будемо використовувати це слово в такому значенні. Читачеві дається зрозуміти, що лідер – це людина, яка пише історію, у той час як історик описує події, творцем яких був лідер певного періоду історії. Нам видається не зовсім вдалим переклад дієприкметникового звороту *taking the decisions* словосполученням *ухвалює постанови*, яке не передає того рівня одноосібної відповідальності в критичних ситуаціях, яка була вербалізована в оригіналі, тому що ухвалювати можна чиїсь або колективні рішення. Цікавим видається психологічно сильний, хоча не бездоганний логічно прийом «принесення в жертву» об'єктивності викладу його справедливості, що автор створив у реченні 4.

Свій особистий звіт Т. Блер представляє читачам мемуарів як розповідь про шлях, яким політик йшов протягом того періоду історії Великої Британії, коли він очолював уряд країни. Саме тому другим ключовим поняттям, яке Т. Блер висуває

на перший план у вступі та яке автор обрав для назви твору, є концепт ШЛЯХ, до якого Т. Блер звертається, описуючи свою подорож у часі й просторі, впродовж якої він змінювався та розвивався як людина та як лідер: 5. *So this is a personal account; a description of a journey through a certain period of history in which my political, and maybe to a certain degree my personal character evolves and changes.* 6. *I begin as one type of leader; I end as another.* 7. *That's why I call it a journey* [4, p. 9].

(5). *Отже, ця розповідь особиста, це опис мого шляху протягом певного періоду, коли мій політичний, а певною мірою, мабуть, і особистий характер розвивався і змінювався.* (6). *Я почав як один тип лідера, а закінчив як інший.* (7). *Ось чому я кажу, що це шлях* [5, с. xv].

Таким чином, те значення концепту ЛІДЕР, яке Тоні Блер сформував у перших двох абзацах вступу, містить такі семантичні складові: 1) людина, що перебуває в центрі історично важливих для країни (світу) подій; 2) людина, що приймає рішення щодо найважливіших подій певного історичного періоду, тобто людина, яка творить історію країни (світу); 3) людина, яка, вказуючи напрямку розвитку країни, еволюціонує сама і як особистість, і як ЛІДЕР; 4) людина, яка має право на суб'єктивний, але, на її думку, справедливий виклад свого розуміння цього періоду історії країни.

Концепти ШЛЯХУ та РУХУ знаходять дуже різні мовні форми вираження в книзі Т. Блера «Шлях»: 8. *I had waited on election day three times before – in 1983, 1987 and 1992 – for the defeat I thought would come.* 9. *I had wondered what it would mean for me, how I would position myself for the next bout of Opposition, how and whether I would ever get the chance to help steer us from the path of defeat.* 10. *This time, all eyes were focused on me as I travelled the last steps of the path to victory* [4, p. 14].

(8). *Раніше я чекав виборів уже тричі – 1983-го, 1987-го і 1992 р., – передбачаючи неминучу, на мою думку, поразку.* (9). *Я запитував себе, що вона означатиме для мене, як я діятиму в наступному періоді перебування в опозиції, як – і чи взагалі коли-небудь – матиму шанс допомогти нашій партії зійти зі шляху поразок* [5, с. 3]. (10). *А цього разу всі погляди зосередилися на мені, поки я ступав останні кроки на шляху перемоги* [5, с. 4].

У реченнях 9 і 10 Т. Блер збільшує змістовний обсяг концепту ШЛЯХ використанням двох паралельних синтаксичних структур, які містять лексеми, що мають у своєму семному складі значення руху та напрямку руху: *to help steer us from the path of defeat, I travelled the last steps the path to victory*. Емоційний вплив, який здійснюється на читача завдяки ритмічному малюнку цих паралельних синтаксичних конструкцій, що займають сильні синтаксичні позиції, завершуючи складно-підрядні речення 9 і 10, збільшується задіянням у цих реченнях стилістичним прийомом антитези, що базується на антонімічності понять *defeat* і *victory*. Т. Блер віртуозно посилює протиставлення понять *defeat* і *victory* бездоганною лаконічністю синтаксем *the path of defeat* і *the path to victory* та повторенням загального для обох конструкцій слова *the path*, що займає анафоричну позицію.

Заслугують на увагу особливості предикації цих речень. У реченні 9 суб'єкту, вираженому займенником 1-ї особи однини *I*, предикуються дія *wondered*, сингіфікат якої синтагматично доповнюється змістом підрядних речень *what it would mean for me, how I would position myself for the next bout*

of Opposition, how and whether I would ever get the chance to help steer us from the path of defeat [4, p. 14]. У реченні 10 цьому ж суб'єкту предикуються дія *travelled*, сингіфікат якої синтагматично доповнюється змістом словосполучення *the last steps of the path to victory*. Отже, якщо в реченні 9 Тоні Блер не знає, чи матиме він шанс допомогти партії зійти зі шляху поразок та чи існуватиме ймовірність його внеску в загальне зусилля лейбористської партії здобути перемогу, то в реченні 10 останні кроки до перемоги він робить сам, приписуючи заслугу перемоги собі, а не всій партії та моделюючи ситуацію, у якій розстановка сил учасників виборчої кампанії кардинально змінена – 10. *This time, all eyes were focused on me as I travelled the last steps of the path to victory* [4, p. 14].

Задіяна в цих реченнях семантика глибинних ролей вказує на необхідність розгляду створеного Т. Блером рольового співвідношення описуваної ситуації в термінах відмінкової граматики Ч. Філлмора [11; 12], яка завдяки її унікальному пояснювальному потенціалу продовжує викликати інтерес лінгвістів [13–17].

Сучасні дослідники проблематики семантичного синтаксису визначальними рисами агенса вважають ознаки контролю, каузування та відповідальності за події або зміни, що відбуваються [13–18]. Проте в реченнях 8 та 9 партиципant, виражений займенником *I*, не має жодної з вищезазначених головних рис агенса, тому в аналізованому синтаксичному блоці речень 8, 9 та 10 представлення партиципанта, що виражений займенником *I*, агенсом у реченні 10 позбавлене необхідної контекстуальної узгодженості та є семантично дисонуючим.

Наступний уривок також свідчить про відсутність ключових ознак агенса в партиципанта, відповідного суб'єкту речень 11–16:

11. *I was afraid because I knew this was not just another stage on the same journey.* 12. *Now we would enter a new and foreign land.* 13. *I was afraid because I felt instinctively that its obstacles and challenges were of an altogether different order of complexity and difficulty.* 14. *I was afraid because, intent as I was on destroying the government, I could see over time that, even when it was in the right, once public opinion had gone sour it didn't seem to matter whether what it did was right or wrong; and that once the mood had turned from the government and embraced us, the mood was merciless in its pursuit, indifferent to anything other than satisfying itself.* 15. *I was afraid because, at that instant, suddenly I thought of myself no longer as the up-and-coming, the challenger, the prophet, but as the owner of the responsibility, the person not explaining why things were wrong but taking the decisions to put them right.* 16. *Deep down – but fighting its way to the surface – I realised I knew nothing about how tough it really was, nothing about how government really works, most of all nothing about how I personally would react when the mood turned against me, as I knew it would* [4, p. 15].

(11) Я боявся, бо знав, що це не просто ще один етап того самого шляху. (12) Тепер ми ступаємо на нову й чужу територію. (13) Я боявся, бо інстинктивно відчував, що перешкоди і виклики матимуть зовсім інший ступінь складності і труднощів. (14) Я боявся, бо, хоч як палко прагнув повалити тодішній уряд, з плином часу став розуміти: навіть якщо уряд діє слушно, тільки-но громадська думка відвернеться від нього, слушність дій уже не має, здається, жодного значення, а тільки-но суспільні настрої відвернуться від уряду і зосередяться

на нас, вони стануть нещадними і байдужими до всього, крім задоволення своїх вимог. (15) Я злякався, бо тієї миті раптом збагнув, що вже не піднімаюся угору, не кидаю виклик, не вдягаю шати пророка, а беру на себе відповідальність, уже не пояснюю, чому все так погано, а ухвалюю постанови, щоб виправити ситуацію. (16) Глибоко в душі зародилася й нестримно пробивалася на поверхню думка, що насправді я нічого не знаю про те, яке складне завдання попереду, нічого не знаю, як насправді функціонує уряд, а передусім нічого не знаю про те, як реагуватиму особисто, коли настрої повернуться проти мене, а таке має статися неодмінно [5, с. 5].

Описуючи своє осмислення перемоги лейбористської партії на виборах, Тоні Блер створює дуже експресивний і ритмічний абзац (речення 11–16). Цього стилістичного ефекту він досягає завдяки повтору паралельних синтаксичних структур, що мають анафорично поміщені повністю тотожні лексично й граматично та максимально лаконічні головні речення (*I was afraid*), які з'єднуються союзом *because* з наступними підрядними реченнями причини, що контрастують з головними реченнями складністю своїх синтаксичних структур (речення 11–15). Потрібно наголосити, що повтори та паралельні синтаксичні структури є найбільш характерними засобами створення експресивності та ритму тексту політичних мемуарів «Шлях» Т. Блера.

Але бездоганно гармонійний ритм та вражаюча експресивність наведеного уривка увиразнюють саме відсутність у суб'єкта характеристики спроможності належним чином контролювати та скеровувати розвиток подій протягом періоду виконання обов'язків прем'єр-міністра. Відразу після перемоги на виборах Т. Блер відчув сильний страх, який він пояснює чотирма причинами:

1. Це був страх перед новим етапом свого життя, оскільки до нього він себе не готував (нова сфера діяльності сприймалась ним як нова й чужа територія – 11. *I was afraid because I knew this was not just another stage on the same journey.* 12. *Now we would enter a new and foreign land.* 16. *...I knew nothing about how tough it really was, nothing about how government really works...* [4, p. 15]).

2. Страх перед більш складними перешкодами й викликами (13. *I was afraid because I felt instinctively that its obstacles and challenges were of an altogether different order of complexity and difficulty* [4, p. 15]).

3. Страх перед відповідальністю за ті рішення, які йому доведеться ухвалювати (15. *I was afraid because, at that instant, suddenly I thought of myself no longer as the up-and-coming, the challenger, the prophet, but as the owner of the responsibility, the person not explaining why things were wrong but taking the decisions to put them right* [4, p. 15]).

4. Страх перед мінливими й безжалісними суспільними настроями (14. *I was afraid because, intent as I was on destroying the government, I could see over time that, even when it was in the right, once public opinion had gone sour it didn't seem to matter whether what it did was right or wrong; and that once the mood had turned from the government and embraced us, the mood was merciless in its pursuit, indifferent to anything other than satisfying itself* [4, p. 15]).

В останньому реченні цього абзацу Т. Блер повторює чинники свого страху, що вказує на високий ступінь його стану тривоги, та структурує їх за вагомістю, поміщаючи відпо-

відно до канонічної структури стилістичного засобу перерахування, що завершується кульмінацією, наприкінці речення найвпливовіший складник – 16. *Deep down – but fighting its way to the surface – I realised I knew nothing about how tough it really was, nothing about how government really works, most of all nothing about how I personally would react when the mood turned against me, as I knew it would* [4, p. 15].

Таким чином, єдине, що Т. Блер знав напевно, – це те, що настрої суспільства із часом стануть безжалісно ворожечими до нього. Таке несподівано песимістичне для перших годин після довгоочікуваної перемоги на виборах бачення свого перебування на посту прем'єр-міністра може бути пояснене володінням експертними знаннями та навичками, які Т. Блер набув протягом періоду підготовки до чотирьох виборів, метою якого була руйнація існуючого уряду (*...intent as I was on destroying the government...*[4, p. 15]). Тож він розумів, що ті самі механізми формування суспільних настроїв будуть використані і його опонентами. Але емоційність філософського песимізму цього чинника приховує порушення автором принципу когерентності, цілісності тексту, який полягає насамперед у логіко-семантичній узгодженості його смислових елементів, що є однією з визначальних характеристик тексту/дискурсу й необхідною умовою текстуальності. Т. Блер пропускає період виконання того, що він обіцяв виборцям у своїй передвиборчій програмі, та своєї радості від досягнення цієї головної мети, стосовно якої перемога на виборах була лише першим етапом.

Те, що Т. Блер не згадує про позитивні емоції, які зазвичай супроводжують досягнення таких цілей, як виконання своїх зобов'язань перед тими, хто довірили йому своє майбутнє та долю своєї країни, у контексті аналізованого уривку тексту можна пояснити лише зазначеною самим політиком відсутністю розуміння про те, як це можна зробити. Парадоксальність цієї ситуації та цих тверджень Т. Блера підкріплюється змістом речення 15. *I was afraid because, at that instant, suddenly I thought of myself no longer as the up-and-coming, the challenger, the prophet, but as the owner of the responsibility, the person not explaining why things were wrong but taking the decisions to put them right.* [4, p. 15], у якому голова уряду Великої Британії стверджує, що на цьому новому етапі він не бачить можливості досягнення успіху, не розуміє, чому або кому потрібно кидати виклик, але усвідомлює, що вже не матиме тієї впевненості в тому, що він каже (саме такий семантичний елемент передусім висловлюється метафорою *the prophet* (укр. *пророк*), якою Т. Блер передає своє бачення його суспільної ролі періоду передвиборчої діяльності), яку він відчував, виборюючи перемогу на виборах.

Заслуговує на увагу та лексико-синтаксична трансформація, яку зробив П. Тарашук під час перекладу завершальної синтагми речення 16. *...I realised I knew nothing about how tough it really was, nothing about how government really works, most of all nothing about how I personally would react when the mood turned against me, as I knew it would* [4, p. 15]. – (16) *...насправді я нічого не знаю про те, яке складне завдання попереду, нічого не знаю, як насправді функціонує уряд, а передусім нічого не знаю про те, як реагуватиму особисто, коли настрої повернуться проти мене, а таке має статися неодмінно* [5, с. 5]. Додавання модального дієслова *має* та прислівника *неодмінно* не зумовлене відсутністю в системі української мови синтаксичної конструкції, яка є еквівалентною

оригінальному підрядному реченню *as I knew it would*. Тому це перекладацьке рішення свідчить про змушеність перекладача в заданих автором умовах несумісних факторів, структура поєднання яких Т. Блером має логічною перспективою безжалісну ворожечість до нього суспільства, зробити акцент на невідворотності саме такого результату політичної діяльності Т. Блера за допомогою двох мовних одиниць, що мають модальну семантику неминучості.

Слід зауважити, що оскільки мемуари пишуться на основі ретроспективного осмислення автором подій, які покладені в основу твору, усі слова, усі смислові складові, їхній взаємозв'язок і та смислова перспектива, яку вони створюють, заслуговують на максимальну валідизацію. Особливо ретельного вивчення потребує смислова структура вступу та першого розділу мемуарів, беручи до уваги те, що в них висловлюються найголовніші ідеї твору, над віртуозністю мовного втілення яких автори працюють дуже наполегливо, оскільки читач приймає рішення, чи варто читати книгу далі, спираючись саме на ці частини.

Отже, виконаний аналіз свідчить про те, що Т. Блер як мовна особистість породжує суперечливі твердження стосовно головного концепту його політичних мемуарів – концепту ЛІДЕР. Ті характеристики, за допомогою яких автор створює свій унікальний образ себе як ЛІДЕРА лейбористської партії, а згодом і Великої Британії (речення 1–10), спростовуються в реченнях 11–16, у яких Т. Блер предиктує собі ознаки, що несумісні зі смисловим навантаженням концепту ЛІДЕР.

Зазначений семантичний дисонанс тверджень Т. Блера пояснюється результатами політико-психологічних досліджень професора політології Університету Коннектикуту Стівена Бенедикта Дайсона та стратегічного радника Департаменту Освіти Співдружності доктора Яна Фітцджеральда. Досліджуючи мовленнєві моделі, що асоціюються з певними принципами та особистісними рисами, С. Б. Дайсон систематично виконував контент-аналіз промов Т. Блера в Палаті громад та дійшов висновку, що головними переконаннями Т. Блера були його прагнення влади («his very high need for power» [6, p. 237]), чорно-біле бачення світу, надмірна впевненість у тому, що він може впливати на події, і жорсткий президентський стиль лідерства [7].

Ян Фітцджеральд у своєму дисертаційному дослідженні, що присвячене порівняльному аналізу стилів лідерства, мотивів, політичних переконань та особистісних якостей дванадцяти прем'єр-міністрів Великої Британії та Австралії, також вказує на високі цифрові показники таких характерних індивідуальних ознак, як віра в те, що події можна контролювати, потреба влади та недовіра до інших, але низький рівень зосередженості на завданнях: “Blair had high scores for Belief Events Can Be Controlled, his Need for Power and his level of Distrust of Others. He had a low score for Task Focus” [8, p. 202].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що виявлена відсутність семантичних параметрів, які характеризують концепт ЛІДЕР, у реченнях 11–16 та використання Т. Блером як мовною особистістю потенціалу мовних одиниць синтаксичного рівня позначати як реальні, так й уявні ситуації (речення 1–10) вказує на правомірність перекладацького рішення П. Тарашука акцентувати увагу на невідворотності безжалісно ворожечих суспільних опіній щодо політика за допомогою двох мовних одиниць, що мають модальну семантику неминучості.

Застосована лексико-синтаксична трансформація відповідає великому ступеню емоційності досліджених уривків оригінального тексту, що створюється інтенсивним використанням синтаксичних стилістичних засобів та породжує винятково експресивний ритм письмового мовлення Т. Блера. Проте велике емоційне навантаження проаналізованих синтаксичних цілих набуває в книзі ще більшої емоційності завдяки семантичному дисонансу, що виникає між несумісними та водночас парадоксальними твердженнями, яким автор надає бездоганно гармонійного та надзвичайно експресивного ритму мовних структур і звучання, що також зумовлює смисл, висловлений у вказаній трансформації П. Тарашчуком.

Такий післяперекладацький аналіз друготворів художнього та публіцистичного стилів, так само як і передперекладацький аналіз першотвору, що розглядає ознаки мовної особистості автора та мовні засоби її відтворення в його текстах на основі теоретичних засад сучасних філологічних та міждисциплінарних гуманітарних теорій та досліджень, є обов'язковим етапом перекладу, і майбутні професійні перекладачі мають здобувати відповідну теоретичну та практичну підготовку для формування необхідних фахових компетентностей.

Література:

- Черноватий Л. М. Зміст поняття «фахова компетентність перекладача» як складової методики навчання. *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка*. 2014. Вип. 2. С. 84–86. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_18 (дата звернення: 22.12.2023).
- Гусленко І. Професійна компетентність перекладача при навчанні редагування письмового перекладу в контексті формування критичного мислення. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 1. С. 43–51. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrprj_2021_1_5 (дата звернення: 22.12.2023).
- Lyons M. 5 Essential Soft Skills to Develop in Any Job. 2023, February 28. URL: <https://hbr.org/2023/02/5-essential-soft-skills-to-develop-in-any-job> (accessed: 22.12.2023).
- Blair T. *A Journey: My Political Life*. London : Hutchinson, 2010. 729 p.
- Блер Т. Шлях / пер. з англ. П. Тарашчука. Київ : Темпора, 2011. 848 с.
- Dyson S. B. What Difference Did He Make? Tony Blair and British Foreign Policy from 1997–2007. *Casey, T. (eds) The Blair Legacy*. London : Palgrave Macmillan, 2009. P. 235–246. https://doi.org/10.1057/9780230232846_17
- Dyson S. B. The Blair Identity: Leadership and Foreign Policy (Manchester, 2009; online edn, Manchester Scholarship Online, 19 July 2012). <https://doi.org/10.7228/manchester/9780719079993.001.0001>.
- Fitzgerald I. Prime-Ministerial Power, Personality And Leadership – Comparing Westminster : Doctoral Thesis (Political Science and Policy Studies) / University of Canberra. 2022. 298 p. URL: https://researchsystem.canberra.edu.au/ws/portalfiles/portal/62540061/Fitzgerald_Ian.pdf (accessed: 22.12.2023).
- Білан Н. І. Лінгвокультурологічні та психологічні проблеми перекладу англомовних текстів жанру політичних мемуарів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2021. Вип. 49. Т. 2. С. 131–134.
- Білан Н. І. Переклад дійтально маркованих синтаксичних структур англомовної мемуарної літератури. *Мова*. 2020. № 33. С. 104–109.
- Fillmore Ch. J. The case for Case. *Emmon Bach and Robert T. Harms (eds.) Universals in Linguistic Theory*. New York : Holt, Rinehart & Winston, 1968. P. 1–88.
- Fillmore Ch. J. The case for case reopened. *Syntax and Semantics, Vol. 8: Grammatical Relations* / ed. P Cole, J. M. Sadock. New York : Academic, 1977. P. 59–81.
- Agency in Language A Companion to Linguistic Anthropology / ed. by Alessandro Duranti. Blackwell Publishing Ltd., 2005. P. 451–473. URL: https://www.academia.edu/28055506/Agency_in_Language (accessed: 22.12.2023).
- Jackendoff R., Culicover P. W. The Semantic Basis of Control in English. *Language*. Vol. 79, No. 3 (Sep., 2003). P. 517–556. URL: <https://www.jstor.org/stable/4489464> (accessed: 22.12.2023).
- Pearson H. The semantics of partial control. *Natural Language & Linguistic Theory*. 2016. 34(2). P. 691–738. <https://doi.org/10.1007/s11049-015-9313-9>
- Tjuatja L., Liu E., Levin L., Neubig G. Syntax and Semantics Meet in the “Middle” : Probing the Syntax-Semantics Interface of LMs Through Agentivity. *Proceedings of the 12th Joint Conference on Lexical and Computational Semantics (*SEM 2023)*, Toronto, Canada. Association for Computational Linguistics. 2023. P. 149–164. URL: <https://aclanthology.org/2023.starsem-1.14/>(accessed: 22.12.2023).
- Wechsler S. The Role of the Lexicon in the Syntax-Semantics Interface. *Annual Review of Linguistics*. 2020. Vol. 6. P. 67-87. <https://doi.org/10.1146/annurev-linguistics-011619-030349>
- Bilan N. Commonality in the Semantic-Syntactic Structures of the Ukrainian and English Languages Frequentia. *Philological and Pedagogical Studies: Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference “Philological and Pedagogical Studies in 21st Century National and International Science”*. Kyiv : AVIAZ, 2023. P. 9–12.

Bilan N., Levytska S. Translation of T. Blair’s Language Personality Traits (on the Material of the Original Text of the Political Memoirs “A Journey: My Political Life” by T. Blair and the Text of its Translation into Ukrainian)

Summary. The topicality of the investigation is determined by the need to study the linguistic and stylistic features of T. Blair’s language personality on the material of the text of his memoirs “A Journey: My Political Life” and the means of their translation in the Ukrainian-language target text used by P. Tarashchuk on the basis of modern linguistic theories and to compare the study achievements with the results of the political psychology works devoted to the analysis of T. Blair’s leadership style. **The aim of the article** is to determine the nature of the means expressing specific features of T. Blair’s language personality on the basis of the text of his political memoirs “A Journey: My Political Life” and the translation of these linguistic units into Ukrainian performed by P. Tarashchuk in the light of modern linguistic theories and taking into account the data of political psychology studies of T. Blair’s leadership style. To achieve the above-mentioned purpose, we have used such general and specific **investigation methods** as the method of semantic-stylistic analysis of the linguistic material, the methods of induction and deduction, the methods of comparative and translation analysis of the text. **The findings of the investigation.** T. Blair’s use of the semantics of deep roles in the studied speech material in order to predicate the semantic features of the agent to the participant expressed by the 1st person singular pronoun *I* has been established. The existence of contradictory statements that T. Blair as a language personality generates creating the main concept of his political memoirs – that of the LEADER and a unique image of himself as a LEADER has been substantiated. It has been demonstrated that the statements in which the author ascribes the agentic features of the LEADER to the participant expressed by the 1st person singular pronoun *I* are refuted by the sentences in which T. Blair predicates himself features incompatible with the semantic components of the LEADER concept. The cases of the author’s violation of the principle

of coherence and integrity of the memoirs text have been analysed. The article establishes the correspondence of the semantic dissonance of T. Blair's statements with the results of political psychology studies by Prof. S. B. Dyson and Dr. I. Fitzgerald, who investigated the leadership style and speech patterns associated with certain principles and personal traits of T. Blair. **Conclusion.** It has been proved that T. Blair's use of syntactic units to denote both real and unreal situations that model the participants role correlation desirable for the author, the author's creation of inconsistent and paradoxical statements and the logical

perspective of the society's ruthless hostility towards him as well as the extraordinary emotionality of the studied text passages which gives rise to an exceptionally expressive rhythm of T. Blair's written speech have caused the lexical and syntactic transformation made by P. Tarashchuk in which the translator emphasises the inevitability of the public attitude to the politician with two linguistic units that have the modal semantics of inevitability.

Key words: English political memoirs, language personality, the LEADER concept, translation into Ukrainian, professional competence of translators.